

*‘ōrerora’ a te Tomitera teitei
Te mau fa’aturera’ a no te pāruru i mua i te tirotiro Tovi-19
Mahana maha 14 nō Tēnuare 2021
E mana tā te parau*

E te mau taea’e, e te mau tuahine,

Nō ha’amata noa atu ra te matahiti 2021, ē te ‘ite nei tātou, aita te mau tāfifira’a nō teie tirotiro Tovi i te ao ta’ato’a nei i ‘ore atu ra.

Mai tā tātou e ‘ite nei a toru hepetoma i teie nei, te māra’a noa nei te mau vahi e tupu hia nei i teie ma’i i roto raverahi mau fenua. Te tupu ato’a nei hō’ē tauira’a ‘o teie tirotiro, no reira, ua ‘ōpua ‘oi’oi rātou i te ha’avī i te mau fa’aturera’a.

I roto i te ao nei, ua fa’aoti te tahi mau fenua ‘e ‘opanipani fa’ahou ia rātou mai te Fenua purutia, te Fenua itaria, te Fenua «Pays-Bas » ‘e te tahi mau ‘oire nō te Fenua marite. ‘E ati ia nō mirioni ta’ata.

Raverahi mau fare ma’i tei ‘ī ia te mau ta’ata ma’i ‘e te māra’a tā’ue noa nei te fāito ‘o te mau ta’ata i fa’aru’e ia teie Tovi-19, mai tei ‘ite hia i te pararera’a matamua.

I teie nei, i te ao nei, pauroa te mahana, mea rahi a’e te mau ta’ata ma’i i te mau ta’ata ora.

Nō te Fenua farāni, ua fa'aoti te Hau Fenua, a tahi hora i teie nei, e ha'avī i te 'ōpanipanira'a i te pō i roto i te ta'ato'ara'a 'o te mau 'oire. 'E ua horo'a te Fa'atere Hau Rahi i te hō'ē 'ōpuara'a ture nō te fa'aroa i te mau fa'aturera'a. I te 'ahuru ma piti nō Tēnuare 2021, Ua tae te fa'ito pararera'a i ni'a i te 188 ta'ata ma'i i ni'a i te 100000 ta'ata, te fa'ito i tupu hia te ta'ata i te 6.5 i ni'a i te hānere 'e hou atu i te 2700 ta'ata tei tāpe'a hia i te fare ma'i fa'aora.

Te 'imi nei te mau Fenua ato'a 'o te ao nei, i te rave'a nō te pāruru ia rātou i teie tirotiro 'āpī tei pe'e 'ohiē a'e mai tā te pū OMS i fa'a'ite. Ua 'ite matamua hia teie tirotiro i te Fenua peretane. I teie nei, te vai fa'ahou ā te tahi tirotiro i te Fenua 'āfirita apato'erau ' te Fenua marite apato'erau.

Ua fa'aara hia tātou i teie fa'ito 'āpī 'o teie tirotiro i te hōpe'a 'o te 'āva'e nō Titema, i te taimē iho ā, ua mana'o tātou, ua ora tātou i te piti 'o te pararera'a 'o teie tirotiro. Te ha'afifi nei te mau 'aivana'a nō te pae 'o te imira'a ma'i, nō te mea ho'i ē, e parare 'oi'oi noa teie tirotiro 'āpī.

No te reira, ua ha'amou raverahi mau fenua, mai te Fenua Tanata 'e te Fenua marite, mai te Fenua farāni, i te tā'ōti'a i te mau ta'ata e tomo nei i ni'a i tō rātou fenua mā te hōro'a i te hō'ē hi'opo'ara'a tei fa'a'ite nei aita rātou i ro'o hia i teie ma'i. Teie te fa'aturera'a matamua tei ha'amou hia i te fenua nei.

E nehenehe ia tātou e mana'o e 'ati tātou i teie 'ōmuara'a matahiti.

Ua tauī tātou i tō tātou orara'a a 'ahuru 'āva'e i teie nei, mā te tauī i te mau : farereira'a ia te mau hoa, haere i te fa'a'ipo'ipora'a 'o te hō'ē fēti'i, ha'a i te hō'ē tata'ura'a tū'aro 'aore rā 'āpā i te mau rū'au...

Ua māu'a ia tātou mau ha'a nō te pūruru ia tātou iho 'e nō te pūruru i te ta'ato'a ?

Aita, Ua nehenehe noa ia tātou e ora ti'amā ri'i, ia hi'o ana'e hia i te tahi atu mau Fenua 'o te ao nei.

E 'ite hia i te fenua nei te tahi mau maita'i i tei 'ite hia i te ao nei.

I teie mahana, ua fatata te mau ta'ata ma'i i te Fenua nei i te 360. Ua piri i te 800 i te 'āfara'a 'o te 'āva'e titema 'e 2 200 i te hōpe'a nō 'ātopa. Tera rā, te māra'a noa ra teie mau nūmera i teie nei.

Ua tae te fāito ta'ata e ma'i nei i Porinetia, i te 125 i ni'a i te 100 000 ta'ata. E 255 ta'ata i te 'afāra'a nō te 'āva'e Titema.

'Oia ato'a, mai te 'āva'e nō novema, ua topa i ni'a i te 'afāra'a, mai te 40 ' tae atu i te 50, i te mau ta'ata i tāpe'a hia i te fare ma'i.

Ua fāino te terera'a 'o te ma'i i Porinetia nei.

No reira, nā te mau ha'a 'o te rahira'a 'o te huirā'atira i tae ai tātou i teie fāito maita'i.

Terā rā, e ti'a ia tātou ia ta'a maita'i : aita tātou i ora atu ra. Eiaha tātou e mana'o ē, e tauī tā'ue noa tō tātou orara'a. Eiaha roa atu.

'Oia mau, ia te mau piti 'ahuru ti'ahapa ta'ata i te fare ma'i fa'aora, ua nae'ae hia te fāito terera'a i te fare ma'i.

Te 'ite nei tātou ē, aita i marū mai te mau ha'a 'o te Pū fa'aora.

No te reira tumu, e vai noa mai te mau Tauturu paoti ma'i i te ta'ato'a 'o te 'āva'e tēnuare i pi'aiho i te mau Tū'ati ma'i nō te Fare ma'i nō Ta'aone.

Hou atu, Noa atu aita te faīto 'o te ta'ata i fa'aru'e mai i Porinetia nei i rae'ae hia i te faīto 'o te tahi atu mau Fenua (0.7 ta'ata i fa'aru'e i ni'a i te hānere ta'ata i ma'i hia), Aita ato'a e nehenehe e mo'e i te ati i tupu nō te tahi mau 'utuāfare. E 126 ta'ata i fa'aru'e mai i te fenua nei, 'oia ho'i 35 ta'ata hou i te 'ōrerora'a tahito.

Hō'ē ā huru i roto i te mau ta'amotu, i te mau motu raro mata'i ihoa rā, tei vai ataata noa. Raverahi mau pū pārarera'a ma'i i muri mai i te tahi mau rurura'a 'e te tahi mau putuputura'a 'ōro'a 'aore rā ia te mau feti'i. Ua māra'a ato'a te mau terema'i i te mau mahana i mā'iri.

E fa'a'ite pauroa teie mau nūmera ia tātou, aita te ao nei i ora atu ra. E vai ataata noa ra tātou.

Aita i māna'o hia a toru hepetoma i teie nei, e fifi fa'ahou hia te tahi mau Fenua.

Teie rā, te toe nei ra hō'ē taupupura'a nō te mau 'ōro'a nō Noera i mā'iri.

Nō te parau 'o te hui'atira, ua ha'amauruuru a'ena vau i te ta'ato'ara'a 'o te hui'atira tei fa'a'ite mai i tō rātou autae'aera'a i mua i teie 'aro i te 24 'e te 31 nō titema. Te vai ra te tahi mau fifi, terā rā, te vai ato'a ra te tahi mau maita'i.

Ua tae outou i te faīto i ani hia.

Mea raverahi te mau hi'opo'ara'a tei ha'amau hia nā te mau mūto'i, tā'u e hina'aro nei e popo i teie ha'amatarā'a matahiti no te mea, mea faufa'a tō rātou 'ohipa 'e tā rātou mau ha'a i te reira taime. Mea iti roa te mau ta'ata i fa'autu'a hia.

Mea fifi ra e rave rū noa i te fa'a'otira'a, mā te 'ite 'ore i te mau tumu ato'a.

Aita tātou e nehenehe, oia mau, e mana'o haere.

I mua i teie tau fifi, 'e tei tau noa ra, aita roa atu e nehenehe e ha'amarirau i te mau hepetoma e haere mai nei.

Noa atu te fifi 'o te terera'a 'o teie ma'i i te ao nei tā'u i tatara atu i te ha'amatarā'a, Aita māua te Perētiteni Edouard Fritch tane e ha'avī i te mau fa'aturera'a i Poritnetia nei.

Aita ia e ha'amau hia te tahi 'ōpanipānira'a aore ra te tahi ha'avīra'a 'o te mau fa'aturera'a.

Teie nei ra, te parau atu nei au, e tāpe'a hia te mau fa'aturera'a i ha'amau a'ena hia e tae roa atu i te 15 nō fepuare 2021.

Teie te mau fa'aturera'a faufa'a a'e :

Nō te ta'ato'a 'o Porinetia :

E 'ōpani hia te mau putuputura'a ta'ata hou atu i te 6 ta'ata i roto i te mau ārea.

- *Ua 'ōpani hia te mau fare 'orira'a 'e te mau va'a 'āreareara'a haere'a.*
- *Ua fa'ature hia te fa'ari'ira'a ta'ata i roto i te mau fare tāmā'ara'a.*
- *E fa'ahepo hia i te 'ō'omora'a i te pāruru vaha i roto i te mau pū e fa'ari'i nei i te mau ta'ata.*
- *e tā'ōti'a hia i te fa'ari'ira'a i te mau ta'ata i roto i te mau pure tūtia, 'e te mau fare purera'a. Te hina'aro nei au e ha'amauuruuru ia rātou.*
- *e 'ōpani hia te mau fa'atupura'a tavorira'a « bingo » 'e te mau fa'atitorā'a moa*

Nō te mau motu ta'amotu totaiete.

- *E 'ōpani hia te mau fare inura'a, te mau piha hā'uti pitopito, te mau Te mau pū tū'aro tāpo'i, te mau piha ha'a rau, te mau piha 'āreareara'a.*
- *E 'ōpani hia te mau tata'ura'a tū'aro.*
- *E 'ōpani hia te mau mātete ho'omāmāra'a.*

Nō Tahiti 'e Mo'orea.

- *'ōpanipanira'a i te pō mai te hora iva i te pō 'e tae roa atu i te hora maha i te 'a'ahiata.*

Ua ta'a ia outou, i mua i teie mau fifi 'āpī, ataata roa, tā tātou i 'ite i te hōpe'a matahiti 2020, aita ia e nehenehe e fa'a'iti 'oi'oi mai i te mau fa'aturera'a mai tā tātou i mana'o i tā'u 'ōrerora'a i te 'āva'e titema rā.

Mai te mea ē, aita te mau maita'i tā tātou i 'ite mai i te mau hepetoma i ma'iri i ha'afifi hia, e nehenehe ia tātou e feruri mai i te hō'ē fā tā'ā'ē mai tā tātou i mana'o mai nā mua i te hōpe'a matahiti.

Terā rā, ia vai maramarama maita'i tātou : e nehenehe e tāmarū mai i te mau fa'aturera'a, aita ra e nehenehe e fa'a'ore tā'ue noa.

E nehenehe ia e tuatapapa i ni'a i te fa'ati'a ia tatara i te tahi mau pū 'āreareara'a 'e te tahi mau pū tū'aro tāpo'i i te mau motu ni'a mata'i 'e raromata'i, mā te fa'atura i te mau fa'aturera'a ma'i vī 'e hi'opo'a hia. Ua ha'amata a'ena te mau pū nō te Fenua i ni'a i te reira tumu parau.

Nō teie mau fa'anahora'a, 'o te mau pū 'e te huru 'ī 'o te fare ma'i tā mātou 'āvei'ā.

Te hina'aro ato'a nei au e parau, te vai noa ra te mau tauturu, e te vai noa ra te mau pū nō te Hau Fenua 'e nō te Hau Metua nō te pāturu i te pae 'o te imira'a faufa'a.

Te ha'amana'o ato'a nei au i te patia arai, 'e te fa'ahiahia nei au nō Porinetia nei.

Mai tā outou i 'ite, ua fa'aau Europa 'e te Fenua farāni raverahi mau patia arai, 'e aita tātou i mo'e hia.

Ua roa'a mai ia mātou 'e ia te tahi mau fa'atere nō te Hau fenua, mahana maha i mā'iri, te tuha'a matamua 'o te patia arai « Pfizer ».

Mai tā'u i fa'ahiti atu, mea fa'ahiahia te taera'a mai te mau patia arai i te Fenua nei nō te aro i teie mā'i tei ro'o i te ao nei a matahiti i tei nei.

Ua opua te pūfa'aterera'a nō te pae 'o te ea i te tahi mau fa'anahora'a tā te Perētiteni 'e fa'a'ite atu i muri mai i tā'u 'ōrerora'a.

Te hina'aro nei au e ha'apāpū atu, aita te patia arai e tāpe'a tā'ue i te pararera'a 'o teie mā'i, e titau hia ia mātou a tau 'āva'e nō te patia i te ta'ato'a. I te hōpe'a 'o teie mau patiarā'a 'e 'ite hia hō'ē maita'ira'a.

No te rahira'a 'o teie mau tumu, Noa atu te fīu 'o te ta'ato'ara'a, te ani haeha'a atu nei au ia outou ia fa'atura fa'ahou i teie mau fa'aturera'a.

E ti'a ia tamau noa i te 'āvei'a tā outou i rave i te tau i mā'iri.

Nō te mea, te vai noa ra teie tiro tiro. E nehenehe ato'a oia e tae teie tiro tiro 'āpī, ia te hō'ē faīto pararera'a tā'ā'ē roa.

E imi oia i te rave 'ā nō te fa'atupu i te ma'i ia tapitapi ana 'e tō outou mau ha'a, 'e ia fa'atupu fa'ahou ā te 'ati i rotopū i te mau 'ūtuāfare, nō te fa'ataupupu fa'ahou ā i te pae 'o te 'imira'a faufa'a 'e nō te fa'aatea ia tātou i teie fifi.

Noa atu te mau fifi 'e te mau ati, te hina'aro nei au e ha'apāpū atu e vai ineine noa mātou 'e te ta'ato'a 'o te mau pū 'o te Hau i teie matahiti mai te matahiti i mā'iri, nō te aro i mua i teie ma'i, tōna terera'a 'e tōna pararera'a.

E hia'ai rahi nō te fa'aitoito, nō te tae , nō te ti'aturi ia aro i mua i teie ma'i Tovi tā'u e hina'aro nei e fa'atae atu. E ti'a ia tāmau noa i te ti'aturi, e nu'u tā tātou mau ha'a i rave, e ti'a ia tamau noa i te 'ō'ōmo i te paruru vaha, i te mau fa'aturera'a 'e i te mau amuimuirā'a.

I te matahiti 2021, a ha'apa'o maitē ia outou 'e i te ta'at o'ara'a.